REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURĬ de ANUNȚURĬ:
în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. În Budapesta: la A. V. Goldberger. Ekstein Bernat. Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 10 banĭ pentru o publicare. — Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seriă 20 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXV.

„GAZETA“ iese în fiăcare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése lunĭ 12 cor., pe treĭ lunĭ 6 cor.
N-riĭ de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-riĭ de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-niĭ colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése lunĭ 10 cor., pe treĭ lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 lunĭ 12 c., pe treĭ lunĭ 6 coróne. — Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 184. Brașov, Vinerĭ 23 August (5 Septemvrie). 1902.

Trafic cu șcólele române.

Scim, că șcólele românescĭ din ținuturile „montane“ ale Bănatului, erau susținute până acum de „Societatea privilegiată austro-ungară a căilor ferate“, proprietara acelor ținuturĭ, séu „locurĭ montane“, cum se dice p'acolo. Asemenea este cunoscut, că aceste șcóle în timpul din urmă sunt amenințate de pericolul maghiarisării, prin faptul, că amintita societate a oferit statului, ca să ia în administrația sa șcólele române, obligându-se a contribui în schimb cu suma de 22.000 de coróne anual la susținerea lor.

Negocierile dintre guvern și societate au fost întrerupte prin faptul, că guvernul făcea dependentă primirea ofertului societății de condițiunea, ca comunele politice de pe teritoriul amintit să se oblige a ține în bună stare clădirile școlare și a plăti pentru învĕțătorĭ taxele anuale la fondul general de pensiune. Comunele nu s'au învoit de a lua asupră-șĭ acea sarcină. Cu tóte acestea însĕ negocierile s'au continuat și, precum ne spune „Drapelul“ din Lugoșiŭ, învoiéla între guvern și societatea căilor ferate e deja perfectă. De acum în colo șcólele române, 64 clase cu 64 învĕțătorĭ, din „locurile montane“ bănețene, ca Oravița, Reșița, Bocșa, Sasca, Ciclova, Moldova, etc. vor fi administrate direct de către organele ministeriului de instrucțiune publică. Sâmbăta trecută nou numițiĭ învĕțătorĭ ai acestor șcóle au și depus jurămêntul, ca învĕțătorĭ ai statului, la inspectoratul școlar reg. ung. în Lugoșiŭ și decĭ de adĭ încolo aceste șcóle vor funcționa, conform sistemului adoptat de către guvern în contra legii, numai și numai cu limba de predare maghiară.

Cu drept cuvênt confrații noștri dela diarul din Lugoșiŭ se indignéză și se întristéză, că a fost cu putință un astfel de trafic, fără ca ceĭ chiemațĭ din sinul poporului nostru să fi desfășurat cuvenita energiă pentru a'l împiedeca séu a-l paralisa urmările.

Adevĕrat, că consistoriul din Caransebeș n'a fost indiferent față cu acéstă gravă cestiune și a adus'o și înaintea sinodului eparchial din anul curent. Acesta însĕ n'a luat o decisiune în meritul afacerei, ci a amânat decisiunea până la sinodul din primăvara viitóre.

Intr'aceea guvernul a pus mâna pe șcólele din cestiune și acum se trateză de întrebarea: Se mai pot salva șcólele „montane“ din ghiarele guvernului și décă nu, ce e de făcut?

Românii dela Oravița și Bocșamontană s'au grăbit de a-șĭ înființa școle confesionale române de sine stătătóre ca să scape de belele. Dér cele mai multe comune au rĕmas espuse pericolului străformării șcólelor lor înfloritóre românescĭ în școle de stat unguresci. „Drapelul“ apeléză la toțĭ factorii naționalĭ, să stăruie ca în tóte aceste comune să se ridice școle confesionale.

Décă nu mai e modru de a salva caracterul românesc al șcólelor trecute în administrația statului, e invederat, că singurul mijloc de a apĕra cu succes interesele de cultură națională ale poporațiunei române din acele comune, póte fi numai înființarea de șcóle de sine stătătóre confesionale.

De altă parte óre încercatus'au tóte pentru a salva limba de predare română în șcólele, despre care e vorba? Confrații dela Lugoș ne spun, că nu s'a intreprins mai nimic pentru împiedecarea traficului, ce s'a făcut cu șcólele române din locurile montane.

Se asigură, că Societatea priv. austr. ung. a căilor ferate, când a cumpĕrat dela stat acele teritorii, a luat asupră-șĭ îndatorirea de a susține șcólele de acolo, respectând și păstrând caracterul lor românesc și confesional. Décă este așa, fost'a în drept societatea să predé guvernului aceste șcóle fără a le garanta mai înainte desvoltarea lor nealterată, ca șcóle românescĭ?

Nu póte fi îndoiélă, că susținerea acelor șcóle pentru care „Societatea“ se obligă a contribui și de aci încolo cu vre-o 22.000 de coróne la an, numai acel înțeles îl póte avé, ca șcólele să servéscă interesele de cultură ale poporațiunii române, care trăiesce pe acele teritorii în masse compacte. Cum va fi însĕ cu putință acésta, décă limba de predare în ele nu va mai fi limba maternă a poporului?

Aicĭ trebue să atragem atențiunea tuturor asupra unuĭ moment, care este de o gravitate actuală estra-ordinară.

Chiar să nu esiste îndatorirea specială a „Societății“ de a păstra carecterul național și confesional al șcólelor susținute de ea, guvernul este, prin legea dela 1868, art. 44 § 17) obligat, nu numai de a păstra acest caracter, dér de a susține el însușĭ șcóle cu limba de predare română, din visteria statului, pe acest teritoriu, unde Românii locuesc în mase compacte.

Cu atât mai mult e dator guvernul în casul de față, de a nu se atinge de limba de predare română a unor școle, carĭ esistă de atâțĭ anĭ, pe basa unei anumite convențiunĭ.

Póte va dice care-va, că ar fi zadarnică orĭ-ce încercare de a face pe guvern să respecteze legea dela 1868. Acésta însĕ nu ne dispenséză pe noi de îndatorirea de a reclama acest drept și a întreprinde tot posibilul spre a stórce respectarea lui din partea guvernului.

De aceea credem și ținem, că factorii noștri bisericescĭ și naționalĭ sunt datorĭ, de a pretinde de la guvern, în casul flagrant de față, precum și în tóte casurile analóge, respectarea și validitarea legei de la 1868.

De nu le va succede, atuncĭ vor recurge, ca în tot-déuna la ajutorul propriu, dér dreptul stabilit în lege trebue să fie reclamat. Așa cer interesele luptei nóstre de apĕrare naționale și bisericescĭ.

Congresul „Corda Fratres“ nu se va ține. Din Budapesta ne vine scirea surprindĕtóre, că din partea comitetului arangiator maghiar al congresului internațional studențesc, ce era să se țină luna acésta în Budapesta, s'a lansat o circulară, prin care se anunță ceĭ interesațĭ, că **numitul congres nu se va ține.** Reproducem și noi din motivele comitetului următórele:

Președintele și comitetul arangiator cu regret a trebuit să constate de repețite-orĭ în timpul din urmă, că o anumită fracțiune din ceĭ-ce s'au anunțat la congres, *vor cu orĭ-ce preț să aducă în desbatere în congres cestiunĭ referitóre la afacerile interne ale Ungariei și statelor vecine și să facă din congres un loc pentru discuțiunĭ politice și naționale și pentru demonstrațiunĭ.* .... Libertatea cuvêntului asigurată și sfântă pentru orĭ-cine în Ungaria (!) și pentru care atât de mult s'a luptat acéstă națiune, *ne-ar pune în imposibilitate de a opri aicĭ la fața locului pe aceĭ domnĭ, ca să-șĭ realiseze intențiunea lor de repețite-orĭ manifestată.* Suntem datorĭ însĕ atât patriei nóstre, cât și altor state, ca să nu dăm prilegiu la realisarea unei întreprinderĭ diametral opuse cu scopul firesc al federațiunilor studențescĭ.

Circulara, asupra căreia vom mai reveni, este semnată de Dr. *Ludwig*, Dr. *Szemenyei* și de *Zsembery*.

Pactul. „*Linzer Volksblatt*“ scrie, că *noul pact va fi fórte avantagios pentru Austria*, dér că nicĭ Ungaria nu va suferi

---

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Jemeljan Piljai.

De Maxim Gorjkij.

(4) — Fine. —

Jemeljan se sculă.

„Așa vedĭ! Eu stăteam culcat și gata. N'am decât să aplic lovitura și — banii 's ai mei! O lovitură — și s'a isprăvit.“

„Séu póte tu credĭ, că omul își are propria sa voință? Atuncĭ eștĭ fórte greșit! Spune-mĭ, ce vei face tu mâne? Prostie! Tu nu poțĭ să scii, décă mâne vei merge în stânga séu în dréptа. Éc'așa!“

„Eu stăteam așa-dér culcat și așteptam una și se întîmplă cu totul alta. Se întêmplă o istorie curiósă de tot!

„Din spre oraș vĕd apropiându-se cine-va pe jos — mi-se părea, că e beat — mergea clătinându-se, în mână avea o bâtă și bodogănia ceva și plângea — eu îl audiam cum plângea cu sughiț... vine mai aprópe și atuncĭ vĕd, că e... o femeie. „Lua-te-ar... gândeam eu în mine, haide numai mai aprópe, am să-țĭ arĕt eu drumul! Ea însĕ veni de-adreptul la rîu și strigă: „Iubitul meu, ce ți-am făcut?“ Ițĭ spun, frate, ăsta fù un strigăt, care m'a sguduit până la rĕrunchĭ. „Ce însemnéză asta?“ — Ea însĕ vine de-a dreptul spre mine — eu stăteam lungit pe pĕmênt și tremuram în tot corpul — ce s'a făcut din mânia mea de maĭ 'nainte?... Aprópe să calce peste mine — apoi începù din nou: Ce ți-am făcut? Ce ți-am făcut? și cade la pămênt, alăturea de mine, cât era de lungă. Apoi începù să plângă tare și cu atâta amar, încât nicĭ nu-țĭ pot descrie — mi-se rupea inima! Eu însĕ stăteam nemișcat și ea plângea înainte. In sfîrșit mi-se urîse. Mai bine să fug d'aicĭ. Deodată însĕ rĕsări luna dintre nuorĭ și rĕspândi o lumină ca dioa și, frățióre, tóte planurile mi-s'au dus în vînt. Eu mĕ rĕzimai pe un cot și priviam la ea și inima îmĭ începù să bată mai tare. Era o fată tînĕră de tot, — aprópe o copilă, bălaie, cu ochĭ marĭ frumoșĭ — și umerii ei tremurau și din ochii ei curgeau lacrĕmile una după alta...

„Mi-se făcù milă de ea, frate. Incepui să tușesc. Ea strigă: Cine e aicĭ? Cine? S'a spăriat sĕrmana. Eu mĕ scol repede și dic: „Eu sunt“. „Cine eștĭ? întrebă ea. Și se uita așa de uimită și tremura în tot corpul. „Cine eștĭ?“

Jemeljan rîse.

„Cine sunt? Inainte de tóte să nu-țĭ fie frică de mine, domnișóră. N'am să-țĭ fac nimica. Sunt un om sĕrman, un cerșitor“, rĕspund eu. Da. I-am mințit, frate, căcĭ nu puteam să-i spun, că eram aicĭ la pândă, ca să omor un neguțător! Ea însĕ rĕspunse: „Asta îmĭ este egal, eu am venit aicĭ, să mĕ arunc în apă!“ — Asta o spuse ea cu o accentuare, încât mĕ cutremuraĭ din nou. Așa de seriósă era, frate. Ce era să fac?“

Jemeljan, își lăsă brațele în jos, descuragiat și se uita la mine surîdênd cu bună-voință.

„De-odată începui să vorbesc. Ce am vorbit, nu mai sciu, însĕ vorbiam așa, că mĕ asculta ea însu-mĭ. Mai multe i-am vorbit, i-am spus mi-se pare, că e tînĕră și frumósă. Și era în adevĕr frumósă, o frumusețĕ cum rar poțĭ vedé. Ah, iubite frate, și o chema Lisa. Și i-am vorbit. Ce i-oiŭ fi vorbit, nu sciu. Vorbia inima — da! Ĕr ea se uita la mine așa de curios și deodată începù să-mĭ vorbéscă și ea“.

Jemeljan striga acum de se audia departe, cu o voce năbușită de lacrĕmĭ și își încleștă pumnii.

„Cum ea îmĭ zimbia așa, m'am înduioșat, cădui în genunchĭ înaintea ei și disei: „Domnișóră! Domnișóră!“ Atâta putuĭ dice și mai mult nu. Ea însĕ îmĭ luă capul în mânile sale și îmĭ zimbi așa de frumos, cum poțĭ vedé în tablourĭ. In cele din urmă se reculese și dise: „Iubitul meu, și d-ta eștĭ nenorocit, ca și mine; Spune-mĭ, iubitul meu, ce ai?“ — Éc'așa frățióre, tocmai așa s'a întêmplat. Și m'a sărutat pe frunte. Da, da. Audĭ tu? Tocmai așa s'a întêmplat. O, ce porumbiță! Scii tu, că în tótă viéța mea de patrudecĭ și șépte de anĭ n'am fost mai fericit ca atuncĭ. De sigur. Vedĭ și cu ce gândurĭ mĕ dusesem eu în tufiș? — Écă, așa-i viéța!“

El își rădimă capul în pumnĭ și tăcù. Copleșit de cele audite, tăcuiŭ și eu și mĕ uitam spre mare, care în mișcarea sa regulată sĕmĕna c'un piept urias, care respira adênc și liniștit într'un somn puternic.

pagube, din contră va căpĕta şi ea recompensaţii. Numita fóie adaugă, că din causa acésta oposiţia austriacă—şi anume oposiţia cehă — nu va agita în contra acestui pact, care garanteză interesele austriace, şi prin absenţa ei din parlament va face ca proiectele pactului sĕ fie votate.

Cu totul de altă părere însĕ este un oficios vienes, care afirmă: „Pe terenul politicei interne şi acum ca şi mai înainte cestiunea se învîrte în jurul punctului, că óre Dr. *Koerber* fi-va în stare a ajunge la înţelegere cu Cehii măcar într'atât, ca ei sĕ nu turbure desbaterile în „Reichsrath“. Transacţia cu Maghiarii toţĭ o consideră de încheiată, însĕ nu şi cu Cehii... „Reichsrath“-ul va fi convocat numai pe 6 orĭ 7 Octomvrie“.

Impĕratul Wilhelm in Posen. Părechea imperială germană şi principele moştenitor au sosit alaltă-erĭ în Posen. Impĕratul a întrat în oraş călare. La pórta „Berlin“ i-au eşit spre întîmpinare autorităţile oraşului. Primarul *Wittig* a adresat părechii imperiale o vorbire, în care a dis, că sunt tocmai o sută de anĭ, de când regele Wilhelm Frideric III şi regina Luiza au întrat în Posen. Apoi a adăugat: „Numai în umbra drapelului imperiului şi numai sub stăpânirea prusiană póte sĕ înflorescă oraşul Posen şi, din tótă inima fac votul: „Sunt prusian şi voiŭ rĕmâne prusian“. Impĕratul a multumit.

— Comisiunea de colonisare prusiană a cumpĕrat de curênd moşia nobilitară polonă Legorovo cu 450,000 mărcĭ. De altă parte se asigură, că o moşie mare de 619 hectare a lui Crechov a întrat în posesiune polonă.

Fóia polonă „Praca“ din Posen a fost în dilele ultime de trei-orĭ confiscată pentru mai multe articole contrare guvernului. Redactorul-şef a fost arestat pentru lesa-majestate.

Şcóle române „pierdute“.

Eată ce dice „Drapelul“ din Lugoş în articolul sĕu, despre care facem amintire adĭ în fruntea foiei:

Ni-se strînge inima de durere. E prea grea lovitura, ce îndurăm şi prea slab ne-am afirmat în apărarea drepturilor nóstre. *Am pierdut şcólele din locurile montane...*

Astădĭ şcólele din locurile montane sunt trecute în administraţia statului. 64 clase cu 64 învĕţătorĭ au devenit 64 clase de stat cu 64 învĕţătorĭ de stat. Numai cine cunósce marea importanţă a acestor şcóle, pricepe perderea cea mare ce suferim.

Flórea învĕţătorimei române din Bănat a funcţionat la aceste şcóle. Şcólele au fost de model. Aşedate în inima populaţiunei muncitóre românescĭ, au fost centre de lumină şi vieţă, centre puternice, carĭ şĭ-au aruncat departe razele binefăcĕtóre.

Astădĭ aceste şcóle sunt pierdute. Societatea căilor ferate priv. a-ung. a traficat cu statul şi a trecut aceste şcóle în administraţia statului. Din şcólele înfloritóre românescĭ, au devenit *pepiniere de maghiarisare.* Inima ni-se strînge de durere. E prea cumplită lovitura.

O parte din învĕţătorime, care şĭ-a făcut până acum datoria cu zel, abnegaţiune şi adevĕrată vocaţiune, a trecut la pensie, înlocuită fiind cu ómenĭ noi, altă parte a trecut la stat, ca învĕţătorĭ de stat chiemaţĭ a propune de aicĭ încolo în limba maghiară copilaşilor românĭ. Adevĕrat flagel pe acele ţinuturĭ.

Sâmbătă am vĕdut pe stradele Lugoşului tristul convoiŭ. Nou numiţiĭ învĕţătorĭ de stat între carĭ bărbaţĭ carĭ s'au binemeritat pentru nêm şi biserică, constrînşĭ de împrejurărĭ au călcat pragul inspectoratului reg. şcolar al comitatului, ca sĕ pună jurămêntul, ca învĕţătorĭ ai statului, ca propagatorĭ al proselitismului naţional. Dér nu aceştĭ martirĭ ai vocaţiunei lor sunt de vină, că populaţiunea sănĕtósă şi putêrnică din locurile montane, e aservită molochului maghiarisăriĭ.

Prea s'a încuibat pĕcatul în şirele nóstre, e prea mare pĕcătoşenia ómenilor. Din puternicele comune românescĭ, desvoltate sub scutul societăţii priv. a. c. f., deabia două s'au putut reculege până acum, de abia Oraviţa şi Bocşa şĭ-au instituit şcóle conf. române, ca sĕ paraliseze destrucţiunea naţională, care se încuibă în acele comune prin şcólele devenite per nefas şcóle de stat.

Din alte douĕ ne sosesce strigătul de durere al celor desperaţĭ, că veleităţĭ pĕcătóse împiedecă realisarea şcólei confesionale reclamate de o parte a poporului. Din Reciţa ne sosesc scirĭ revoltătóre Bărbaţiĭ chemaţĭ de a lucra la salvarea şcólei pentru popor, nu se pot desbrăca de patimile ucigătóre de suflet, ér la Ciclova-montană se lasă sedusă massa ignorantă şi naivă prin vorbe góle.

„Drapelul“ se adreséză apoi către consistorul diecesan, preoţime şi fruntaşii poporului, conjurându-i sĕ nu fie indiferenţĭ, sĕ nu lase turma în grija lupilor şi sĕ aibă în vedere, că astădĭ biserica fără de şcóla naţională nu-şĭ mai póte împlini sfânta ei chiemare, şi décă n'a fost cu putinţă a recâştiga pentru biserică şcólele din locurile montane, sĕ stărnie din rĕsputerĭ, ca biserica în tóte acele comune sĕ-şĭ aibă şcóla sa confesională.

Intoleranţa congresiştilor secuĭ.

In numĕrul nostru de erĭ, am adus la rubrica scirilor dilei, după informaţiile ce le-am avut, câte-va amĕnunte asupra scenelor scandalóse petrecute la băile din Tuşnad cu ocasiunea unei tombole.

Asupra celor petrecute, ni-s'a trimis şi din partea unui distins óspe din România, martor la acele scene de turbare şovinistă, o scrisóre, care însĕ fiind-că era adresată la *Kronstadt*, din bunăvoinţa poştei r. ung. a făcut drumul până la *Karolyvaros—Carlovac* (Croaţia), de unde a fost înapoiată érăşĭ la Braşov. Ne mirăm, că ne-a sosit şi astădĭ, căcĭ inţelepţii oficianţĭ poştalĭ r. ung. ar fi trebuit sĕ-şĭ facă gluma până la sfîrşit, trimiţênd scrisórea şi la *Kronstadt* în Rusia.

Etă ce ne scrie distinsul óspe român din Tuşnad:

Tuşnad, 17/30 Aug. 1902.

Onorată Redacţiune!

Vĕ rog bine voiţĭ a da publicităţii cele de mai jos:

Primul succes al congresului secuiesc din Tuşnad.

Unul din punctele programului secuiesc desfăşurat în congresul din Tuşnad, era şi acela privitor la găsirea mijlócelor pentru prosperarea staţiunilor balneare din ţinuturile aşa numite secuescĭ.

Etă acum şi mijlócele inteligente la carĭ s'au oprit congresiştii:

Erĭ séră, 29 curent, urma a se trage în salonul băilor loteria cu tombolă sĕptĕmânală. Conform usului adoptat fără escepţie până erĭ, strigarea numerilor urma a se face în trei limbĭ: maghiară, germană şi română. Abia apucă însĕ sĕ se strige primul numĕr şi congresiştii aflătorĭ în sală încep a vocifera, mai esact *a urla*, pretindênd sĕ nu se strige de cât în unguresce. Toţĭ strĕinii, în special germanĭ şi românĭ, din ale căror pungĭ se mai ţine staţiunea Tuşnad, s'au simţit insultaţĭ de acéstă amabilitate secuéscă. Un domn profesor universitar şi un advocat, ambii din România, se scólă în mijlocul tumultului şi rógă pe onorata direcţiune a băilor sĕ bine voéscă a anunţa, ca şi în trecut, numerile cel puţin încă într'o altă limbă, de óre-ce sunt mulţĭ strĕinĭ, carĭ n'au onórea de a pricepe unguresce şi căror direcţiunea li-a oferit bilete spre cumpĕrare. — Abia dise acestea şi desperaţii şoviniştĭ încep a urla din nou. Atuncĭ visitatorii strĕinĭ înapoiază biletele, declarând că nu le pot utilisa în asemenea condiţiunĭ, ér profesorul român adresându-se congresiştilor turbulenţĭ îi întrébă, décă acestea sunt mijlócele la carĭ s'au oprit pentru esecutarea programului lor, de a înălţa acéstă staţiune balneară. Aşa isbiţĭ în faţă turbulenţii nu pot rĕspunde de cât prin noue urlete; în faţa acestui spectacol degradator, strĕinii declară, că nu e de demnitatea lor a-l privì şi părăsesc ostentativ sala, ér astădĭ cei mai mulţĭ au părăsit şi localitatea.

Politicósa atitudine a Secuilor a fost atât de deplasată, că chiar mulţĭ din visitatorii maghiarĭ i-au desaprobat, şi scandalul ajunsese aşa de mare, că direcţiunea băilor s'a vĕdut nevoită sĕ cheme poliţia locală pentru a potoli pe turbulenţi şi sĕ dea satisfacţie strĕinilor, declarând loteria anulată şi înapoind banii cumpĕrătorilor de bilete. Astfel băile Tuşnad au realisat un *prim câştig* (!?) pe urma *primului inteligent congres secuiesc*, care avea menirea sĕ ajute la prosperarea lor.

In ce privesce succesul celorlalte puncte din program, ne este uşor sĕ-l profetisăm deja: ce se póte aştepta de la o întrunire la care un popor a trimes tot ce are mai de sémă, care a fost în stare sĕ cadă într'un asemenea delir de desperat patriotism pentru strigarea numerilor de la o loterie!?

Cetitorul va rĕspunde singur.

N'au lipsit nicĭ scenele picente în acest incident. La eşirea Românilor din sală, un congresist se adreséză furios profesorului în cestiune şi îi spune: „Cine vine în Ungaria, trebue sĕ pricépă unguresce“. — „Dómne feresce“, rĕspunde cu sânge rece Românul, „atuncĭ a-ţĭ fi în stare sĕ ne treceţĭ ca Maghiarĭ şi pe noi în viitórea statistică unguréscă“! Sic!

Turburările din Agram.

Despre marile turburărĭ din capitala Croaţiei, se telegrafeză următórele amĕnunte cu data de 2 Septemvrie:

Lunĭ séra situaţia era fórte critică. Demonstranţiĭ împărtiţĭ în grupurĭ numeróse au procedat sistematic la devastarea prăvăliilor sêrbescĭ. Primul atac s'a dat asupra prăvăliei comerciantului *Tsuk*, care refugiindu-se în locuinţa sa, a descărcat de mai multe-orĭ un revolver, rănind grav pe un detectiv. Plebei i-a succes a sparge uşa prăvăliei şi a întra în local, devastând totul. Tot aşa s'a întîmplat şi cu prăvălia neguţătorului de pasĕrĭ *Mirkovicĭ*. Poliţia era absolut incapabilă faţă cu turburătoriĭ.

Turburarea a culminat în strada Iliça. Tóte lămpile au fost stînse şi sdrobite, ér dela stîlp la stîlp s'au legat sîrme ca poliţia sĕ nu pótă urmări pe demonstranţĭ In cafenéua *Cacicĭ*, al cărei proprietar e o sêrbóică, s'a sĕvîrşit o colosală devastare. Turburătoriĭ au sdrobit totul. Acelaşĭ lucru s'a întêmplat în cafenéua *Kaudes*, unde se refugiase un poliţist bătut grav de către demonstranţĭ; de asemenea în cafenéua *Secesion* de pe piaţa Jelacicĭ. Tablele cu firma prăvăliilor sêrbescĭ, au fost date jos şi arse.

Poliţia s'a încercat a înfrâna pe turburătorĭ, dér nu i-a succes. Pe urmă s'a cerut miliţie. N'au putut fi trimise de cât douĕ plutóne, fiind-că soldaţii erau duşĭ la eserciţiĭ. Până sĕ soséscă miliţia, — era la 2 óre după medul nopţii — jaful şi devastarea s'au făcut aprópe fără nicĭ o pedecă. Mai multe sute de prăvălii sêrbescĭ au fost jefuite de turburătorĭ. Casele locuite de Sêrbĭ au aspectul, ca şi când ar fi fost bombardate.

Marţĭ miliţia reîntórsă în oraş. a ocupat tóte sdradele mai principale şi a procedat la restabilirea ordinei. In strada Iliça circulaţia se póte face numai cu concesiune militară.

S'a afişat o ordonanţă poliţienéscă în care se ordonă închiderea localurilor la 9 óre séra şi sunt interdise reunirile de mai mulţĭ inşĭ. Porţile caselor vor trebui sĕ fie închise la 7 óre séra.

In strada *Prilaz* furia turburătorilor s'a descărcat contra căpitanului în retragere *Wittas*, pentru-că acesta a descărcat din locuinţa sa asupra mulţimei şi a rănit o calfă de măcelar. Plebea adunată a stins tóte lămpile, a smuls o uşe dela o casă, a ridicat baricade spre strada Kasicĭ, a rupt apoi leţele unui stobor şi cu acestea a început sĕ spargă ferestrile. O jumĕtate companie de soldaţĭ a curăţit strada de turburătorĭ, înse aceştia s'au reîntors în curênd, au spart pórta casei căpitanului, au pĕtruns în locuinţa lui şi au devastat tot ce i-a cădut în mânĭ. Căpitanul Wittas şi soţia lui, s'au refugiat sărind peste stobor.

*

Consilierul comunal *Moskovicĭ* a interpelat pe primarul asupra atitudineĭ poliţiei. Primarul a dis, că nu se póte declara şi a propus trecerea la ordinea dilei. Un sgomot infernal se născù. *Moskovicĭ* se ridică violent şi dise, că prin încercarea de a-se tuşa lucrurile, are sĕ se provóce o nópte a Sf. Bartolomeu în Agram. Croaţiĭ nu se vor linişti, până când Sêrbiĭ nu le vor da satisfacţie.

SCIRILE DILEI.

22 August v.

Marile manevre române se încep anul acesta la 25 Septemvrie n. Manevrele se ţin în împrejurimile *Tĕrgovişteĭ*, în presenţa regelui *Carol*. La manevre va participa principele *Leopold* de Hohenzollern şi baronul *Beck*, şeful statului major general austro-ungar, care a fost invitat de însuşĭ regele Carol.

Personale. Pentru a participa la şedinţele consistoriului metropolitan, începute erĭ, se află în Sibiiu: Preasfinţia Sa episcopul Nicolae *Popea*, Ilustrităţile Lor Dr. Alexandru *Mocsonyi* şi Dr. Iosif *Gall*,

---

„Ea se sculà şi îmĭ dise: „Acuma sĕ mĕ conducĭ acasă. Şi am plecat. Pe drum ea începù sĕ-mĭ povestéscă ce s'a petrecut. Etă cum a fost: Ea era unicul copil la părinţĭ. Părinţii erau comercianţĭ şi ea era copila lor rĕsfăţată. Pe urmă veni la ei un student, care îi dădea lecţii şi s'au amoresat unul de altul. Studentul plecà şi ea îl aştepta. El trebuia sĕ-şĭ termine studiile şi apoi sĕ se întórcă şi sĕ se căsĕtoréscă. Aşa le-a fost vorba. El însĕ n'a venit. ci i-a trimes o scrisóre, în care îi comunică, că ea nu se potrivesce cu el. Se înţelege, că asta a durut'o pe fată şi a vrut — mĕ 'nţelegĭ. Aşa mi-le-a povestit ea tóte şi într'aceea sosirăm la casa, unde locuia. „Sĕ rĕmâi sănĕtos, dragul meu. Mâne plec de aicĭ. Póte ai nevoie de ceva banĭ? Spune-mĭ, nu te jena.“ — „Nu, domnişóră, vĕ mulţumesc, n'am nevoie de nimica“. — „Dér dragul meu, étă primesce ce-ţĭ dau“ stăruia pe lângă mine. Cât eram eu însĕ de sdrenţos, totuşĭ rĕspunseiŭ: „N'am nevoie, domnişóră!“ — Ne-am despărţit... Ec'aşa. Şi Jemeljan începù din nou sĕ fumeze.

„Ea se duse. Eu mĕ aşedai pe laiţa dinaintea casei. Mĕ durea inima. Atuncĭ veni păzitorul de nópte. „Ce cauţĭ tu aicĭ?“ mĕ întrebà, „mi-se pare, că vrei sĕ şterpelescĭ ceva?“ — Asta mĕ supĕrà grozav şi îi trăsei o palmă de cădù la pămênt. Se sculà însĕ îndată şi începù sĕ facă tărăboiŭ, sĕ dea signalul. I-am mai tras una. — Am durmit în nóptea aceea în arestul poliţiei. A doua di mĭ-au dat drumul. Mĕ dusei la Petroff. „Ce ispravă mĭ-ai făcut?“ mĕ întrebà zimbind. Mĕ uitaiŭ la el. Era tot cel de erĭ şi totuşĭ par'că observai ceva schimbare. El mĕ ascultà fórte serios şi apoi îmĭ dise: „Tu, Jemeljan Piljai, eştĭ un cap sec şi un măgar! Te rog, sĕ fii aşa de bun şi sĕ plecĭ de aicĭ.“ Ce era de făcut? El avea dreptate. Am plecat şi cu asta s'a isprăvit. — Asta-i istoria, frăţióre!“

El tăcù şi se întinse pe pămênt, puse braţele sub cap şi privi la ceriul de mătasă, semĕnat cu stele. Jur împrejur totul era liniştit. Vîrtejul valurilor era mai slab şi mai móle şi ajungea la noi, ca un suspin debil visător.

Trad. de **Oniţă.**

Preacuvioşiile Lor archimandriţii Augustin *Hamsea* (diecesa Aradului) şi Filaret *Musta* (diecesa Caransebeşului), Cuvioşia Sa protosincelul Ioan I. *Pap* (presidentul consistoriului din Arad), protopresbiterii Mihail *Popovicĭ* (Orşova), Dr. George *Popovicĭ* (Lugoş), Constantin *Gurban* (Butenĭ), Ioan *Droc* (fost ppresb. al Mercurei), advocaţii Nicolae *Zigre* (Oradea-mare) şi Ioan *Lengeru* (Braşov). Dintre membrii ordinarĭ locuitorĭ în Sibiiu participă: protopresbiterul-asesor consistorial Mateiŭ *Voilean*, ppresbiterul Sibiiului Ioan *Papiu* şi domnii P. *Cosma* directorul „Albinei“ şi Leontin *Simonescu* secretarul metropolitan („Tel. R.“)

Serbarea-Kossuth şi biserica catolică. „*Függ. Magyarorszag*“ aduce un amĕnunt interesant cu privire la atitudinea bisericei catolice faţă de serbarea lui Kossuth. Primăria oraşului *Ciongrad* a învitat pe plebanul rom. cat., ca la 19 Septemvrie, din incidentul serbării centenarului lui Kossuth, sĕ ţină liturghie festivă. Plebanul s'a adresat episcopului conte Carol *Csáky* din Vaţ, décă în ḑiua numită póte sĕ ţină liturghie pentru Kossuth? Episcopul a rĕspuns, că *póte sĕ ţină liturghie*, dér fiind-că Kossuth a fost de altă confesiune, ér după dogmele catolice nu-i permis sĕ se sĕvîrşéscă serviciu divin pentru cei de altă confesiune, liturghia festivă sĕ o facă pentru „patria maghiară şi pentru salutea şi bunăstarea regelui maghiar“. — „Függ. M.“ pare a fi mulţumit şi cu atâta.

Suprimarea comitetului bulgăresc al lui Tsonceff. Judecătorii *Protopopoff* şi *Milanoff*, instructorĭ în afacerea bandei macedonene arestată lângă Sofia, au făcut o perchesiţie la sediul vechiului comitet bulgaro-macedonean de sub preşedinţia lui Mihailowski, căutând documente compromiţĕtóre în privinţa organisării acelei bande. Procedarea s'a făcut dimpreună cu doi substituiţĭ ai procurorului. Tóte documentele găsite la Mihailowski, la secretarul sĕu Stoiceff şi la membrul Buzukoff au fost confiscate. Cancelaria comitetului bulgaro-macedonean a fost sigilată după perchişţiune şi e păzită de un jandarm. Jos în stradă e de asemenea un păzitor. Se crede, că până la terminarea instrucţiunei, nu se va ridica sigilul de céră roşie, ceea-ce însemnéză suprimarea comitetului lui Tsonceff. Acesta lipsesce din Sofia.

Desminţire. Ministeriul de rĕsboiŭ român desminte scirea publicată în foile strĕine despre dispariţia planurilor mai multor fortificaţii şi a planurilor de mobilisare.

„Ciardaşul“ fluerat. Cetim în „E—k“: Tinerimea valahă din M.-Uióra a dat un bal. De-órece se trimiseseră şi învitărĭ maghiare, s'a presentat în numĕr frumos şi inteligenţa maghiară. In cursul balului, ţiganii de hatârul Ungurilor presenţĭ, au început sĕ cânte „ciardaş“, ceea-ce vĕḑĕnd Valahii, au început se fluere şi sĕ huiduiéscă. Numai trei părechĭ au dansat acest ciardaş, şi Ungurii ne voind sĕ facă scandal, s'au retras. Este curios, că balul n'a fost disolvat din causa acestei demonstraţiunĭ nepatriotice, comise prin fluerarea cântecului şi dansului maghiar. Sperăm însĕ, că în viitor cercurile competente vor sci sĕ împedece ţinerea unor asemenea petrecerĭ.

— Se 'nţelege, când şovinismul a ajuns la paroxism, nimic mai natural, de cât sĕ impună Românilor sĕ jóce „ciardaş“ la propriele lor petrecerĭ, altminterĭ li-se interḑice a da balurĭ. Asta-i culmea impertinenţei şoviniste

Proces de înaltă trădare. Reuniunea sêrbéscă de cântărĭ „Gusla“ din Chichinda-mare, a făcut nu de mult o escursiune la Belgrad, unde 'a fost primită corporativ de regele Alexandru. Autorităţile ungare au pornit cercetare şi în curênd membrii din comitet vor fi daţĭ în judecată pentru înaltă trădare.

Mattasich — Keglevich în armata sêrbéscă. Se scrie din Viena: Geza Mattasich-Keglevich a plecat din Viena la Belgrad, unde şĭ-a oferit serviciile guvernului sêrbesc. Ca locotenent de ulanĭ, Mattasich era unul dintre cei mai bunĭ călăreţĭ ai armatei austro-ungare. După-ce fŭ liberat din arestul militar din Möllersdorf, a adresat o petiţie ministrului de rĕsboiŭ sêrbesc, relevând, că a fost eliminat din armata austro-ungară şi condamnat pe nedreptul. Ministrul de rĕsboiŭ sêrbesc, rĕspunḑêndu-i favorabil, Mattasich a plecat la Belgrad, sĕ-şĭ ocupe noul post ca ofiţer în armata sêrbéscă.

Bere de Pilsen. Renumita bere din prima fabrică pe acţii din *Pilsen*, recunoscută ca cea mai bună din tóte fabricatele, câte se debitéză în acel renumit oraş de bere din Boemia, s'a pus cu diua de astăḑĭ în vêndare la restaurantul vĕduvei *Gabel* (Redută). Bucătăria dómnei Gabel este cunoscută în tot oraşul, ca bucătărie escelentă, ér vinurile naturale ale d-sale se bucură de bun renume. Restaurantul a fost renovat în timpul din urmă, ér berea va fi servită de fete din Pilsen, în costumul lor original. A-se vedé pe pag. 4 anunţul.

La o familie din localitate se primesc, în condiţiunĭ convenabile, băeţĭ şcolarĭ cu întréga provisiune în decursul anului şcolar. Amĕnunte se dau la Administraţia ḑiarului nostru.

Prima reuniune pentru înzestrarea fetelor şi copiilor, fondată în anul 1863. In luna lui August s'au înscris din nou 862 partide şi s'au plătit premii de zestre 45,406 cor. 88 b. Dela 1 Ianuarie 1902 pană la 31 August a. c. numĕrul partidelor înscrise este 7813, şi suma plătită ca premii pentru înzestrare 398,393 cor. 79 banĭ.

Villa Kertsch. Atragem atenţiunea publicului, care petrece în vilegiatură la Braşov, asupra vilei Kertsch, situată lângă palatul de justiţie, unde se află odăi arangiate cu tot comfortul, ér în parterre restaurant cu grădină.

Avis şcolar.

Anul şcolar 1902/903 la şcóla comercială superióră română gr. or. din Braşov se va începe la 1 Septemvre v. 1902. Inscrierile se fac la direcţiune în ḑilele de 31 August, 1 şi 2 Septemvre v. Examenele supletoriĭ şi de emendare se vor ţiné în 31 August şi 1 Septemvre v. Ceĭ ce vor întârḑia atât dela acest examen, cât şi dela înscriere, pot fi admişĭ numai décă vor dovedi cu certificate demne de credinţă causa întârḑierei. Examenele de privatiştĭ se vor ţiné în 4 Septemvre v. Aceştia au însĕ a-se anunţa în persónă la direcţiune cel mult până în 1-a Septemvre v. Privatiştiĭ au a plăti taxele pe un an şcolar cu fl. 37 sĕu 74 corόne şi taxa de examen de 80 corόne deja când se anunţă la examen.

In clasa primă pot fi primiţĭ numai acei elevĭ, carĭ au absolvat cu succes şi pot produce atestat de trecere de pe clasa IV. gimnasială, reală sĕu civilă, dela o şcólă publică. La înscriere sĕ recere atestat şcolar şi atestat de botez.

Taxa de primire e 8 corόne, didactru 60 corόne şi alte taxe 6 corόne, şi trebuesc plătite la înscriere cel puţin jumĕtate, éră până în Februarie restul. Eleviĭ, carĭ nu-şĭ vor achita la timp taxele, vor fi opriţĭ dela cercetarea cursurilor.

Eleviĭ de confesiunĭ strĕine plătesc didactru duplu.

Fiecare elev va mai plăti pe séma fondului de pensiune al profesorilor încă o taxă de 10 corόne.

Fiecare elev e dator a avé la începutul anului şcolar tóte cărţile şi recvisitele necesare, nouĕ şi în bună stare, de óre-ce legile şcolare opresc traficul de cărţĭ şi recvisite şi folosirea de cărţĭ vechĭ şi necorĕspunḑĕtóre. Cărţile vor purta visa institutului, alăturea cu numele elevului.

Chipiul şi uniforma proprie a şcólei comerciale se recomandă a se procura deja în prima lună de şcólă şi se impune în mod obligător tuturor elevilor din şcóla comercială. Forma şi colórea se pot afla dela direcţiune. Pentru orĭ-ce informaţiunĭ mai detailate părinţiĭ şi tutoriĭ şcolarilor sĕ se adreseze la direcţiune.

Braşov, 16 August v. 1902.

Arseniu Vlaicu,
director.

Reflexiunĭ asupra „unificării“ limbei literare.

(Continuare.)

De altă-dată o sĕ-mĭ permit a reproduce probe de stil din România. Acum voesc sĕ reflectez numai la o observare a d-lui Iosif St. Şuluţiŭ referitóre la stil. D-sa scrie la un loc: „Fraţilor din România le servesce de model limbagiul frances: *scurt*, cuprinḑĕtor şi esplicit. Imĭ dicea odată un Frances: Nu trebue scris un period mai lung, pe care nu-l poţĭ pronunţá într'o rĕsuflare, ca sĕ poţĭ face o pausă“.

De sigur Francesul d-lui Şuluţiŭ va fi înjurat cu acea ocasie stilul german, ocupaţie predilectă a multor ómenĭ, carĭ nu vor fi avut voie, ocasie orĭ posibilitate de a cunósce stil nemţesc: „scurt, cuprinḑĕtor şi esplicit“. Ei bine, voiŭ cita două propoziţii din doi autorĭ francesĭ, stiliştĭ recunoscuţĭ şi într'adevĕr pe atât de admirabilĭ, pe cât de deosebiţĭ în urma chemărei lor. Emile Zola scrie d. e. în Cap. XIII al romanului sĕu „Nana“ la un loc:

„Il s'accoutumait à Fauchery il finissait par trouver mille avantages dans la présence d'un mari chez sa femme, lui laissait les petits soins du ménage, se reposait sur lui pour une surveillance active. employait aux dépenses quotidiennes de la maison l'argent de ses succès dramatiques; et comme d'autre part Fauchery se montrait raisonnable, sans jalousie ridicule, aussi coulant que Mignon lui — même sur les occasions trouvées par Rose, les deux hommes s'entendaient de mieux en mieux, heureux de leur association fertile en bonheurs de toutes sortes, faisant chacun son trou, côte à côte, dans un ménage où ils ne se gênaient plus“.

Dieulafoy, profesor la clinica medicală din Paris, celebru savant şi escelent stilist scrie: [1])

„Si vous ne possédez pas cette expérience, qu'on ne peut acquérir que par la fréquentation et par l'observation assidue et incessante du malade, si vous n'êtes pas aptes à saisir les changements qui peuvent surgir d'un instant à l'autre; si vous n'êtes pas habile à depister les nuances, parfois si légères, qui annoncent la détente du mal ou qui font présager l'orage si vous n'êtes pas prêt, au signal voulu, à agir energiquement; si vous ne savez pas ménager les forces de votre malade; si, dans le désir de bien faire, vous dépassez le but; si vou sépuisez le coeur que vous vouliez fortifier; si vous épuisez le rein sous prétexte d'activer sa fonction; en un mot. si votre éducation médic le ne vous permet pas de sentir en vous „l'influence secrète“ qui est comme le témoignage intime du devoir médical accompli, vous avez beau être chimiste, physiologiste, bactériologiste... vous n'êtes pas médicin“.

Propoziţii de lungimea acestora mĕ angajez sĕ citez, numind autorul, opul şi pagina, dintr'o mulţime de autorĭ celebri francesĭ, începĕnd cu Rousseau şi Voltaire şi terminând cu Zola.

Cred decĭ, că nu mĕ înşel, décă afirm că greşesce d-l Şuluţiu, când atribue „stilul uşor“ românesc influinţei lecturei şi a poleiturei francese, de carĭ se mândresc mulţĭ Levantescĭ bucurescenĭ. Crengă, Slavicĭ, Coşbuc, de sigur nu de la Francesĭ au învĕţat sĕ scrie. Nicĭ stilul lui Maiorescu, Delavrancea, Vlăhuţă, Odobescu, Xenopol, Densuşianu, Haşdeu, Gane Iorga, Bunea orĭ Cioflec nu e franţuzesc, ci neaoş românesc. Şi atât la noi în Transilvania şi în Bucovina, cât şi în România liberă mai este o pleiadă întrégă de pene bĕtrâne şi tinere, carĭ scriu perfect românesce, făr' sĕ-şĭ fi făcut şcóla la francesĭ.

Decĭ — cred şi profesez eu — nu la Francesĭ, ci la *autorii românĭ bunĭ* şi la *poporul românesc* trebue sĕ ne facem şcóla stilistică. Cu ajutorul celor dintâiŭ sĕ ne perfecţionăm sentimentul estetic, ér dela popor sĕ învĕţăm sentimentul corect de limbă, fineţele şi idiotismele limbei. Altceva noi, Transilvănenii şi Bucovinenii nu putem face, orĭ câte şedinţe ar ţiné „Asociaţiunea“ şi orĭ cât de nobile ar fi nisuinţele venerabilului ei vice-preşedinte. Altfel ni-se înfăţişéză însĕ situaţia fraţilor noştri din Regat. *Ei sunt chemaţĭ şi datorĭ sĕ creeze o limbă unitară, vorbită şi scrisă.*

Şi sunt, cu atât mai mult chiemaţĭ şi datorĭ sĕ-şĭ indeplinéscă acéstă sfântă datorinţă, ce o au faţa de *întréga Românime*, cu cât *ei singurĭ* sunt în fericita posiţie de a-o *puté* îndeplini.

Nu înţeleg crearea unei limbĭ, care sĕ fie decretată de singură corectă, căcĭ scriitorul scrie după cum îl taie capul şi după cum îi dictéză sentimentul, urmând inspiraţiei momentului creator, şi nu-şĭ sfărîmă mintea cu gândul, décă cutare termin necesar pentru concretisarea unei finețe eufonice stilistice e „aprobat“ orĭ nu de cutare for scientific.[2])

Nicĭ crearea unor regule speciale de stil nu o ţiu necesară — afară de regulele generale — căcĭ stilul e reoglindarea firei limbei, resfrântă prin prisma individualităţii autorului.

Cred însĕ, că este *de datorinţa* fraţilor noştri liberĭ — a celor *chiemaţĭ* şi *aleşĭ*, nu a „palavragiilor“ — sĕ facă paşĭ întru unificarea şi purificarea limbei românescĭ vorbite şi scrise.

Mai uşor s'ar puté ajunge acest scop, décă bună óră pentru început s'ar face măcar următorii paşĭ:

Fiind *Academia Română* şi nu „Asociaţiunea“ singurul for suprem scientific *pentru toţĭ Românii*, Academia ar fi chemată şi datóre sĕ iee iniţiative pentru compunerea şi editarea:

1) A unui dicţionar, care sĕ conţină cuvintele *românescĭ de baştină* (fie ele de orĭ şi ce origine), decĭ cuvintele necondiţionat bune şi admise de Academie pentru folosinţă în scris şi în vorbit. Provincialismelor şi sinonimelor, sĕ li-se dee cea mai mare atenţie.[3])

2) A unui dicţionar al cuvintelor strĕine, slave, franţuzescĭ, grecescĭ, turcescĭ, unguresc, nemţescĭ etc., carĭ trebuesc evitate şi cu încetul scóse din limbă.

3) A unui dicţionar[4]) al neologismelor, adecă al cuvintelor nouĕ (nu „*noi*“) încuibate în limbă şi admisibile, şi a cuvintelor create de Academie în adins pentru înlocuirea cuvintelor strĕine. Tot neamul românesc ar puté fi provocat sĕ colaboreze la acéstă muncă, ba s'ar puté da chiar premii de 5—10 şi mai mulţĭ lei pentru cuvinte create în consonanţă cu spiritul limbei românescĭ.

(Va urma.) *Dr. Alex. de Vaida-Voevod.*

[1]) Dieulafoy: Manual de pathologie interne. Tome IV. pag. 808—809.

[2]) D-l Şuluţiu ar voi sĕ scótem din limbă cuvêntul „cheltuesce“. Riria, divina Riria însĕ, îl folosesce pentru a obţine un efect poetic admirabil de eufonic cu ajutorul acestui cuvênt, condamnat la mórte de d. I. St. Şuluţiu. — A. V. V.

[3]) *Magnum Etimologicum* are alt plan al redigerei şi altă menire. — A. V. V.

[4]) Aşa un dicţionar se înţelege, că ar trebui sĕ apară tot mereu în ediţii nouĕ, orĭ în fascicule complementare. — A. V. V.

ULTIME SCIRI.

Agram, 4 Sept. Foia oficială croată a publicat *statariul* pentru oraşul Agram şi localitatea din apropiere *Senyevec*. Numĕroşĭ Sêrbĭ îşĭ cer, prin placate, scuze de la Croaţĭ. In urma acésta oraşul a fost pavoasat ca după un triumf. Se speră deplina restabilire a liniştei. — Demonstraţiile cu tóte acestea urméză. Ele au trecut şi în provincie.

Sofia, 4 Sept. Generalul *Tsonceff* a fost arestat la Ranomir şi adus la Sofia. Aicĭ a fost arestat şi profesorul *Mihailowski* şi ceilalţĭ membri ai comitetului macedonean. Localul comitetului a fost sigilat de parchet.

Diverse.

O nouă erupţiune a vulcanului Pelée. Vaporul engles „*Korona*“ sosit la Port-Castries aduce scirea, că Sâmbăta trecută s'a produs o nouă şi puternică erupţiune a vulcanului Pelée din Martinica, distrugênd două sate.

Sosiţĭ în Braşov.

Pe ḑiua de 3 Septemvre 1902.

H. Pomul verde: Herling, Viena; Szebeni, Bolőni, Szilágyi, Budapesta; Rocsin, Méhkerék; Richner, Galaţĭ.

H. Europa: Schwarz, Pesta; Rosenzwei, Cernăuţĭ; Izsak, Covasna; Rényi, Sătmariu; Rutic, Zalaegerszeg; Moecs, Jaurin; Rosenberg, Chemnitz; Dr. Popescu, Turda; Zakariás, Cs. Szépviz; Szinberger, Aszód; Endress, Ohligt; Teuşan, Bucurescĭ.

H. Coróna: Creţoiu, Hadgi, Bucurescĭ Kovács, Pesta.

H. Orient: Cipernt Constanţa; Vajna, Gy. Szt. Miclăuş; Gnadig, Zemplin; Vilmosy, Câmpina.

H. Bucurescĭ: Kovács, Czegléd; Krauss, Cs. Szt. Domokos; Sárkány, M. Oşorheiŭ; Deb., Ligetfalu; Knovsl-Herlicska, Braşov; Werner, Tropau; Pollak, Gyulafalu; Kirab, Praga; Wirtschfter, Stern, Weintraub, Tomasek, Viena; Schick, Veszprémi, Cosmuţa, Elek, Kelényi, Miklós, Pesta; Philipsohn, Berlin; Reuter, Zefkar, Bruxella; Constantinescu, Pencovicĭ Tensia, Ploiescĭ; Boharker, Bucurescĭ.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Dela „Tipografia A. Mureşianu“ din Braşov,

se pot procura urmàtórele cărţi:

(La cărţile aicĭ înşirate este a se mai adauge pe lângă portul postal arĕtat, încă 25 banĭ pentru recomandaţie.)

Scrierĭ istorice.

Memorii din 1848—49 de *Vas. Moldovan*, fost prefect al Legiunei III în 1848—49. Preţul cor. 1 (cu posta cor. 1.10)

„Colonel David baron Urs de Margina la Solferino şi Lissa“, interesanta şi eminenta conferenţă, ce a ţinut'o d-nul colonel c. şi r. *Francisc Rieger* în reuniunile militare dela Braşov şi Sibiiu. Broşura conţine şi douĕ portrete bine reuşite ale baronului Urs, unul din anii de mai înainte, când încă era major, ér altul din timpul mai recent; mai conţine şi o hartă a Lissei, cum şi ilustraţiunea mormêntului eroului nostru. Preţul 80 b. (plus 6 b. porto.)

Viaţa şi operile lui Andreiŭ Mureşianu, studiu istoric-literar de Ioan Raţiu, prof. ord. la preparandia din Blaşiŭ. Preţul 2 cor.. plus porto 10 banĭ. Venitul curat al acestui op se va contribui la formarea unui fond pentru Internatul preparand al din Blaşiŭ.

„Pentru memoria lui Avram Iancu“ apelul dat către ministerul de interne D. Perczel prin d-l Dr. Amos *Frâncu* în causa fondului pentru monumentul lui Iancu. Preţul este 1 corónă. In România 2 lei plus 5 banĭ porto.

„Pintea Vitézul“, tradiţiunĭ, legende şi schiţe istorice, de *Ioan Pop-Reteganul.* Cea mai completă scriere despre eroul Pintea. In ea se cuprind fórte interesante tradiţiunĭ şi istorisirĭ din tóte părţile, pe unde a umblat Pintea. Preţul 40 banĭ plus 6 banĭ porto.

„Românul in sat şi la óste“. Acesta este titlul unei nouĕ cărticele, ce d-l *Ioan Pop Reteganul,* cunoscutul şi meritatul nostru scriitor poporal, a dat literaturei române. Preţul 20 b., cu posta 26 b.

„David Almăşianu“, schiţe biografice de *Ioan Popea.* Broşura acésta, presentă şi multe momente de însemnătate istorică. Preţul 60 b. (cu posta 66 b.)

Lupta pentru drept de Dr. Rudolf de Ihering traducere de Teodor V. Păcăţian. Preţul 2 cor. (+ 10 b. porto).

„Ţĕranul român şi ungur din Ardeal“, studiu psihologic poporal de *I. Paul.* Preţul 1 cor. (+ 5 b. porto).

„Reflexiunĭ fugitive“ la cap. I din cartea lui Dr. Rèthi Làszló întitulat „Az oláh nyelv és nemzet megalakulàsa“, scrisă de Arghirobarb. Preţul 40 banĭ. (+ 56 p.)

Mănăstirea Putna în Bucovina de Iraclie *Porumbescu.* Preţul 20 b. (+ 3 b. porto.)

„Clipe de repaus“ de *Sorcovă.* Un volum elegant, care póte ocupa loc pe masa orĭ-cărui salon. Preţul 2 coróne (Pentru România 2 Lei 50 banĭ) porto estra. Credem a fi de prisos a mai recomanda în special acéstă nouĕ apariţie literară. In acest volum găsim un limbagiŭ frumos românesc şi nişte povestirĭ scrise cu atâta spirit, încât cartea odată luată în mână, nu o mai pui jos, până nu ai cetit'o tótă Se póte procura la Tipografia A. Mureşianu pe lângă trimiterea preţului indicat plus 20 banĭ porto.

„Carneţul Roşu“, *o interesantă novelă nihilistă,* tradusă din germană de *Moşul,* O broşură de 104 paginĭ, format octav mic. Broşura oferă o lectură uşóră şi distractivă. —„*Moşul*“ e cunoscut cetitorilor noştri din numĕrósele sale lucrărĭ publicate în foiţa diarului nostru. Ppreţul cu posta 50 banĭ

„Castelul din Carpaţĭ“, roman din viéţa poporului român din Ardeal, de Jules *Verne*, tradus de d-l Dr. Victor *Onişor* cu o prefaţă de Dr. Eliă *Daianu* (Tiparul „Tipografia“ societate pe acţiunĭ Sibiiu). *Se află az vêndare la Tipografia „A. Mureşianu“ Braşov.* Esemplarul broşat edit. poporală *1 cor. 60*, broşat ed. de lux *2 cor 40* (plus 10 b. porto), legat *4 cor.* (plus 20 b. porto). O carte forte interesantă, care n'ar trebui sĕ lipséscă de pe masa nicĭ unui Român.

A apărut ***„Almanachul“*** societăţii „*Petru Maior*“ Budapesta 1901 cu un conţinut bogat şi ilustrat. Format 8⁰ cu 144 paginĭ. *Preţul 4 corone.* Se află de vêndare la Tipografia *A. Mureşianu* cu preţul indicat, plus 35 banĭ porto.

Cărţĭ de rugăciunĭ şi predicĭ.

Anghira Mântuirei, cărticică de rugăciunĭ şi de cântărĭ pentru mângăerea sufletéscă *Ediţ. IV. corectată.* Gherla. Preţul unui es. în păreţĭ tarĭ coloraţĭ 70 banĭ. (+ 10 b. porto.)

Mărgăritarul Sufletului, carte de rugăciunĭ şi cântărĭ, întocmită pentru tóte trebuinţele vieţii. *Ediţiunea IV.* Gherla. Conţine peste 343 pag. Legată costă 1 cor. (+ 10 b. porto).

Micul mărgăritar sufletesc, cărticică de rugăciunĭ şi cântărĭ, întocmită mai ales pentru copiiĭ mai mărişorĭ. Legată costă 44 banĭ (+ 5 b. porto).

Carte de rugăciunĭ, cererĭ şi laude intru onórea Preacuratei Fecióre Maria pentru folosul şi mângăiarea sufletelor. Preţul legat 40 banĭ (+ 5 b. porto).

Cuvêntărĭ bisericescĭ scrise de Ioan Papiu Tom. III Preţ. 3 cor. pl. 20 b.

Cuvêntărĭ bisericescĭ de *Ioan Papiu*: tomul I, III şi IV cuprinde cuvêntărĭ bisericescĭ acomodate pentru orĭ-ce timp; şi pentru tóte sĕrbătorile de peste an. Pe lângă predicĭ, se mai află în text câte-o instructivă notiţă istorică privitóre la însemnătatea diferitelor sĕrbătorĭ. Fiă-care tom separat costă 3 cor. (pl. 10 b. porto)

Predicĭ pe tóte Duminecile şi sĕrbătorile de peste an, Vol. I. de *Em Elefterescu,* cunoscut atât de bine în cercurile românescĭ din numĕrósele sale scrierĭ. Are 250 pag. Preţul cor. 3 (+ 20 b por.)

Predicĭ pentru Duminecile de peste an, compuse după catechismul lui Decharbe, de *V. Christe.* Conţine predicĭ dela Dumineca XI după Rosalii până la Dumineca Vameşului. Preţul cor. 1.60 (prin postă cor. 1.70.)

Cuvêntărĭ funebrali şi iertaţiuni pentru diferite cause de mórte, de Ioan Papiu Preţ. 3 cor. pl. 30 b.

Cuvêntărĭ bisericescĭ pre serbătorile de peste an scrise de Ioan Papiu. Preţ. 3 cor. pl. 30 b. porto.

Cuvêntărĭ funebrale şi iertăciunĭ pentru diferite casurĭ de mórte, întocmite de *Ioan Papiu.* Conţin vre-o 400 pag. Preţul 3 corone (+ 20 b. porto.)

Mama sfântului Augustin de Emil Bougaud, traducere de Salba. Editura d-lui prof. Dr. E *Dăianu.* Tipografia archidiecesană din Blaşiŭ. Cartea are 31 cóle de tipar (500 paginĭ) şi este fructul ostenelelor unor laborioşĭ studenţĭ în teologie dela universitatea din Budapesta Cuvêntul „Salba“ ne reamintesce societatea literară cu acelaşĭ nume a teologilor din seminarul desfiinţat „S-ta Barbara“ din Viena, cărei societăţĭ ii mulţumim publicarea Fabiolei şi a unei părţĭ din catechismul cel mare al lui Deharbe. Traducĕtorii ne ofer o lectura edificătóre în stil ingrijit, tiparul curat, hârtia bună. Preţul unui esemplar legat elegant în pânză este 4 coróne (+ 30 b porto) Un esemplar broşat 3 corone (+ 30 b. porto).

Cursul la bursa din Viena.

Din 3 Septemvrie n. 1902

Renta ung. de aur 4%	121.10
Renta de coróne ung. 4%	:8 —
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%	— —
Impr. căil. fer. ung. in argint 4½%	—.—
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	—.—
Bonurĭ rurale ungare 4%	97.60
Bonurĭ rurale croate-slavone	98.—
Impr. ung. cu premii	204.50
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin	162.75
Renta de argint austr.	101.80
Renta de hârtie austr.	101.65
Renta de aur austr.	121.55
Losurĭ din 1860.	152.25
Acţii de-ale Băncei austro-ungară	15.82
Acţii de-ale Băncei ung. de credit	734.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit	686.50
Napoleondorĭ	19 05
Mărcĭ imperiale germane	116.75
London vista	239.62
Paris vista	151.25
Rente austr. 4% de coróne	100.20
Note italiene	94 70

Cursul pieţei Braşov.

Din 4 Septemvrie n. 1902.

Bancnot rom.	Cump.	18.90	Vênd.	18.94
Argint român.	„	18.80	„	18.88
Napoleond'orĭ.	„	19.04	„	19.07
Galbenĭ	„	11.20	„	10.30
Ruble Rusescĭ	„	2.54	„	—.—
Mărcĭ germane	„	117.25	„	—.—
Lire turcescĭ	„	21.40	„	21.50
Scris fonc. Albina 5%		101.—	„	102.—

A V I S.

Prenumeraţiile la **„Gazeta Transilvaniei“** se pot face şi reînoi orĭ şi când la 1-ma şi 15 a fie-cărei lunĭ.

Domnii abonenţĭ sĕ binevoiască a arăta în deosebĭ, când voiesc ca espedarea sĕ li-se facă după stilul nou.

Domnii, ce se abonézá din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămurit şi sĕ arete şi posta ultimă.

Administraţ. „Gaz. Trans“.

„Gazeta Transilvaniei“ cu numĕrul à **10 fil.** se vinde la librăria **Nic. I. Ciurcu** şi la **Eremias Nepoţii.**

Tipografia A. Mureşianu, Brasov.